

Aleksandra Martinović*

Mišljenje suda - faza u postupku imenovanja sudija ustavnih sudova

Sadržaj

1. Uvod
2. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine
 - 2.1. Normativni okvir
 - 2.2. Praksa suda
3. Postupak pred Ustavnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine
 - 3.1. Normativni okvir
 - 3.2. Mišljenje u proceduri izbora sudije 2005. godine
 - 3.3. Mišljenja u proceduri izbora sudije 2007. godine
 - 3.3.1. Akt S-24/07 od 17. maja 2007. godine o odbijanju davanja mišljenja
 - 3.3.2. Mišljenje S-24/07 od 07. juna 2007. godine
 - 3.4. Mišljenja suda u aktuelnoj proceduri popune suda
 - 3.4.1. Mišljenje S-14-2/08 od 04. septembra 2008. godine
 - 3.4.2. Mišljenje S-53/08 od 21. oktobra 2008. godine
 - 3.4.3. Mišljenje S-53/08 (27/09) od 21. aprila 2009. godine
 - 3.4.4. Mišljenje S-54/11 od 08. septembra 2011. godine
4. Zaključak

1. Uvod

Prilikom izbora uže oblasti koja bi mogla biti interesantna za obradu aktuelne i značajne teme o izboru sudija ustavnih sudova u Bosni i Hercegovini i regiji, razmatrala sam ponuđene teze, počev od nedefinisanog standarda „ istaknuti pravnik visokog moralnog ugleda“, uloge Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine¹, te predsjednika entiteta u izboru sudija

* Autorica je sudija i potpredsjednica Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine.

¹ U daljem tekstu označeno kao VSTV.

entitetskih ustavnih sudova. Nametnulo mi se, samo po sebi, kao interesantno pitanje angažmana ustavnih sudova u tom procesu. Imenovanje sudija u ustavne sudove je uvijek medijski praćeno i s pravom izaziva pažnju ne samo stručne nego i šire javnosti. Evidentno je da se prilikom razmatranja najoptimalnijih modela za profilisanje i izbor sudija ustavnih sudova kod nas, uglavnom zanemaruje uloga ustavnih sudova u procesu izbora kandidata za navedenu poziciju. Da li je razlog tome činjenica da ustavni sudovi ne generišu „problem“ u ovom postupku? Možda, pak, što je njihova uloga u postupku izbora, a posebno imenovanja budućih sudija gotovo minorna? Moglo bi se reći da se Mišljenje suda tretira kao dekorativna međufaza u procedurama izbora kandidata, koja, kao takva i nije od krucijalne važnosti. Moguće je i da sami ustavni sudovi u Bosni i Hercegovini, striktno uvažavajući propisane procedure i vodeću riječ zakonodavne i, u slučaju entitetskih, izvršne vlasti, ne posvećuju dovoljnu pažnju procedurama izbora, te tako i ne upućuju organe zadužene za imenovanje koje standarde pri izboru budućih sudija smatraju najpodesnijim. Nadalje, mogući razlog, koji ne isključuje naprijed navedene, a vjerovatno najbliži stvarnom stanju leži u odgovoru na pitanje o ukupnom statusu ustavnih sudova kod nas. To svakako otvara dalja ozbiljna razmatranja njihove pozicije u društvu, koja se, između ostalog, ogleda i u poštivanju Mišljenja ustavnih sudova o predloženim kandidatima za sudije tih sudova. Podrazumijeva se da Mišljenja moraju biti argumentovano artikulisana, te time svakako i seriozno uključena u proces odabira najboljih kandidata. Nedvosmisleno stoji da ustavni sudovi imaju najbolji uvid i mogu definisati kakav profil sudije (npr. iz akademske zajednice, redovnog sudstva i sl.) bi u trenutku popune sudijskog tijela bio najkvalitetnije rješenje. Takav, barem generalni stav, svakako bi trebao biti dobrodošla smjernica za organe koji su nadležni u procesu odabira i imenovanja kandidata.

Uglavnom, uočena odmjeranost i, sklona sam reći, distanciranost ustavnih sudova, sve dok procedure izbora traju i okončavaju se u razumnim rokovima, ne mora nužno biti kontraproduktivna. Ustavni sudovi sa pravom očekuju od ovlaštenih organa da imenuju najbolje kandidate. No, kada se, kao u slučaju Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine² dogodi da već duži niz godina³ djeluje u nepotpunom sastavu, onda se sa pravom pitamo da li su svi organi koji učestvuju u izboru sudija zaista dorasli tom važnom zadatku? Odgovor, barem u slučaju pomenutog suda, mogao bi biti porazan, što će biti posebno elaborirano u daljem tekstu.

2. Postupak pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine

2.1. Normativni okvir

Postupak imenovanja domaćih sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁴ je uglavnom poznat. Za razliku od imenovanja u entitetske ustavne sudove, ni ustavna ni zakonska materija ne propisuju obavezu i pravo suda na davanje mišljenja na izbor kandidata za sudijsku poziciju. No, članom 104 stav 1 Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine⁵, propisano je da je nadležni organ koji obavlja izbor sudije dužan pribaviti pismeno mišljenje Ustavnog suda o predloženim

² U daljem tekstu označen kao “Ustavni sud Federacije”.

³ Postupak za imenovanje dvoje sudija u Ustavni sud Federacije BiH je prvi put pokrenut aktom suda broj S-14/08 od 20. 03. 2008. godine, gotovo šest mjeseci prije nego što je aktuelnim sudijama prestajala dužnost zbog navršanih 70 godina života.

⁴ U daljem tekstu označen kao “Ustavni sud BiH”.

⁵ Pravila Ustavnog suda, *Sl. gl. BiH*, br. 60/05, 64/08 i 51/09.

kandidatima. Stoga ne bismo mogli govoriti o neaktivnosti suda kada je u pitanju krucijalno pitanje popune njegovog sudijskog sastava. Naime, Ustavni sud BiH samostalno donosi Pravila i očito je smatrao da treba imati ulogu i u ovom procesu. To svakako govori u prilog teze da su ustavni sudovi veoma zainteresovani za izbor sudija suda i da Ustavni sud BiH smatra da treba imati odgovarajuću ulogu u tom procesu.

2.2. *Praksa suda*

Ustavni sud BiH se u dosadašnjoj praksi zadržavao na konstataciji (Mišljenju) da svi kandidati zadovoljavaju formalne uslove za imenovanje. Moguće da je činjenica da široka odrednica koja uključuje samo dva objektivna kriterija⁶ za izbor sudije tog suda, bez ikakvog okvirnog definisanja sintagme „istaknuti pravnik visokog moralnog ugleda“, uz to da ne postoji neko drugo tijelo koje ispituje formalne uslove, opredijelila taj sud da se zadovolji jednom ovakvom šturom konstatacijom. Bolje rečeno, čini mi se da se zadržao na konstataciji postojanja formalnih uslova, ne uključujući u proces davanja Mišljenja iskazivanje stava o svakom kandidatu ponaosob. Možemo se, mislim, načelno složiti da je oprez pri davanju Mišljenja neophodan da se ne bi neovlašteno „uzurpirao“ prostor zakonodavne vlasti koja bira sudije tog suda i da je stoga dijelom razumljiv. No, ipak, upitno je da li pojam Mišljenja suda na predložene kandidate može obuhvatati samo stav o prethodnom pitanju zadovoljavanja formalnih uslova, što je zadatak „tehničke“ prirode. No, svakako, sam Ustavni sud BiH je u dosadašnjoj praksi definisao vlastitu ulogu u procesu izbora sudija na ovakav način, što je njegovo ustavno pravo i nadležnost.

Generalno smatram da, ukoliko se Mišljenje suda bazira isključivo na ispitivanju postojanja formalnih uslova kandidata za izbor, izlišan je angažman sudijskog tijela u proceduri izbora.

3. Postupak pred Ustavnim sudom Federacije

3.1. *Normativni okvir*

U procesu izbora i imenovanja sudija u Ustavni sud Federacije⁷ (a gotovo identična procedura je u odnosu na postupak u Republici Srpskoj), nakon amandmanske intervencije Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, učestvuju svi segmenti entitetske vlasti. Prvo, profesionalna pravosudna zajednica, koju po ovom pitanju reprezentuje VSTV, kao prvi „filter“ koji bi trebao garantovati izbor profesionalno i stručno najistaknutijih kandidata. Nadalje, sam Ustavni sud Federacije, koji daje Mišljenje⁸ na listu kandidata sačinjenu od strane VSTV. To bi se trebalo tumačiti na način da sudije suda izraze zajednički stav o konkretnim personalnim prijedlozima, jer se podrazumijeva da je VSTV ispitao formalne pretpostavke za izbor. Nadalje,

⁶ Članom VI 1 (b) Ustava Bosne i Hercegovine je za izbor domaćih sudija propisano da će biti istaknuti pravници visokog moralnog ugleda, te da svako ko udovoljava takvoj kvalifikaciji i ima pravo glasa može biti imenovan.

⁷ Relevantne odredbe Ustava Federacije Bosne i Hercegovine propisuju da je Predsjednik Federacije nadležan za imenovanje sudija Ustavnog suda Federacije na prijedlog kandidata od strane VSTV, a u skladu sa čl. IV C 2 6 2 koji pak definiše da sudije Ustavnog suda predlaže predsjednik Federacije uz saglasnost potpredsjednika, a za imenovanje je potrebna potvrda većine delegata Doma naroda koji su prisutni i glasaju.

⁸ Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću, *Sl.gl. BiH*, br. 25/04, 93/05 i 15/08, u relevantnom čl. 17(3) propisuju da VSTV daje prijedloge nadležnim organima u vezi sa njihovim predlaganjem i izborom sudija Ustavnog suda RS i imenovanjem sudija u Ustavni sud Federacije BiH, te da prije davanja prijedloga traži pismeno mišljenje odgovarajućeg ustavnog suda.

u procesu imenovanja učestvuje najviša izvršna vlast entiteta, te, konačno, konkretnu odluku potvrđuje zakonodavna vlast oličena u jednom domu, Domu naroda Parlamenta Federacije. Na prvi pogled, ovakav postupak pruža garancije izbora najboljih, a izabranom sudiji najširi legitimitet, te prilično komplikovana i dugotrajna procedura je potpuno u toj, pozitivnoj funkciji.

U sadašnjem sastavu tog suda do sada je prema navedenoj proceduri imenovano dvoje sudija. Takođe, u toku je već višegodišnji postupak popune nedostajućih troje sudija, na koji ćemo se posebno osvrnuti. Stoga je Ustavni sud Federacije BiH morao preuzeti aktivniju ulogu u postupcima izbora, te izvjesno ima i razvijenu praksu kod davanja Mišljenja. Iz daljeg teksta možemo vidjeti kako je taj sud evoluirao u stavovima koja i kakva je njegova uloga u procesu popune sudijskog tijela.

3.2. Mišljenje u proceduri izbora sudije 2005. godine

Prvo imenovanje je izvršeno tokom 2005. godine. Podneskom VSTV od 18. jula 2005. godine, nakon obavljanje konkursne procedure i razgovora sa kandidatima, VSTV je dostavilo za jednu poziciju sudije iz reda „Ostalih“, od ukupno 10 kandidata, prijedlog sa rang listom četiri kandidata. Akt je sadržavao sažet, ali sadržajan opis profesionalnih referenci kandidata, uz mišljenje i ocjenu komisije VSTV a.

Mišljenje P-118/05 od 27. jula 2005. godine je dato u pravcu saglasnosti suda sa predloženim kandidatima, kao i njihovim rangiranjem. Ustavni sud Federacije je predložio VSTV-u da u tom smislu utvrdi konačan prijedlog za organe koji učestvuju u postupku imenovanja.

3.3. Mišljenja u proceduri izbora sudije 2007. godine

Situacija se unekoliko mijenja prilikom narednog izbora jednog sudije tokom 2007. godine, ali isključivo zbog drugačijeg pristupa VSTV, koji je odstupio od prethodne prakse kada je dostavio prijedlog liste kandidata sudu. Dakle, ne zbog konkretnih kandidata, nego je ovaj put sud izrazio stav kako i na kakav način bi trebao biti uobličen materijal, da bi mogao dati Mišljenje o kandidatima.

3.3.1. Akt S-24/07 od 17. maja 2007. godine o odbijanju davanja mišljenja

Ovom prilikom je naime sudu dostavljen prijedlog koji je sadržavao samo imena i prezimena dva predložena kandidata, bez ikakvih propratnih informacija. Stoga je sud, uz iskazivanje nezadovoljstva zbog neopravdano dugog trajanja postupka, odbio dati Mišljenje uz navod da :“Na temelju podataka danih u informacijama VSTV od 3. maja i 11. maja 2007. godine, Ustavni sud nije mogao utvrditi svoje mišljenje u smislu članka 24. Zakona o VSTV BiH, jer za sve kandidate koji su aplicirali, a koji ispunjavaju formalne uvjete nisu ponuđeni podaci o ispunjavanju kriterija propisanih člankom 24. ovog zakona.“

3.3.2. Mišljenje S-24/07 od 07. juna 2007. godine

Konačno, procedura je okončana na način da je VSTV dijelom dostavio tražene podatke, te je sud sa konstatacijom da uvažava prijedlog VSTV u pogledu kandidata, istakao i da : „Mišljenja smo ipak da je prije upućivanja konačnog prijedloga kandidata za navedenu poziciju tijelima vlasti ovlaštenim za imenovanje, radi potpunog ispunjenja zakonske obaveze ovog suda za davanje mišljenja, bilo poželjno dostaviti nam mišljenje i stajalište Komisije za obavljanje razgovora o kandidatima i stajalište i mišljenje VSTV o svim kandidatima koji ispunjavaju formalne uvjete za imenovanje.“

U konkretnoj situaciji, upitno je da li je formulacija o uvažavanju prijedloga VSTV takva da se iz nje može vidjeti stav o kandidatima. U konačnici, naglašavam da je stav suda bio pozitivan u odnosu na predložena dva kandidata, a sve primjedbe su u funkciji razvijanja dobrih praksi u komunikaciji između VSTV i suda u ovom postupku. One, takođe, nedvosmisleno upućuju da sud prije davanja Mišljenja mora razmotriti sve relevantne činjenice o kandidatima i imati uvid u rezultate intervjua koji obavlja komisija VSTV-a. Mislim da je to dobar put koji rezultira davanjem Mišljenja koje je rezultat sagledavanja potpunih informacija o predloženim kandidatima.

3.4. Mišljenja suda u aktuelnoj proceduri popune suda

Po procedurama za izbor i imenovanje troje sudija, počev od 2008. godine, Ustavni sud Federacije je bio u prilici da u više navrata raspravlja o različitim prijedlozima kandidata i da svojim Mišljenjima konstruktivno djeluje.

3.4.1. Mišljenje S-14-2/08 od 04. septembra 2008. godine

Navedeno Mišljenje sadrži relevantne stavove da: „Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine je 20. marta 2008. godine izvješćem Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću pokrenuo postupak za imenovanje dvoje sudaca, jer dvojici sudaca ovog Suda krajem septembra 2008. godine prestaje mandat zbog navršениh 70 godina života. Sud je tek 24. jula 2008. godine (u tijeku godišnjih odmora) primio prijedloge Vijeća, kao i spisak ostalih kandidata sa sažetim životopisom koji su se prijavili za poziciju suca Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. Nažalost, zbog ponovne sporosti u provođenju postupka imenovanja, postoji realna opasnost da do kraja septembra ne bude okončan postupak imenovanja, čime se dovodi u pitanje kontinuirani rad ovog Suda, uključujući i Vijeće za zaštitu vitalnih interesa pred kojim je postupak hitne prirode. Vodeći računa o karakteru ustavnog sudstva, o kriterijima iz članka 24. Zakona o visokom sudbenom i tužilačkom vijeću, kao i o sastavu ustavnih sudova u drugim zemljama, Sud smatra da u sastavu Suda treba održati poželjan balans između kandidata koji dolaze iz akademske zajednice i kandidata koji dolaze iz oblasti pravosuđa“. Razmatrajući konkretne prijedloge kandidata sud je dao saglasnost za kandidate iz reda hrvatskog naroda po predloženom prioritetu, te za jednog kandidata iz reda srpskog naroda.

Vidimo da je sud dao prijedlog, uputu ili kako god to željeli okarakterisati u pravcu definisanja načelnog stava o popunjavanju suda. Mišljenje ovaj put sadržava upravo onaj kvalitet koji je, mislim, neophodan. Stav suda o potrebi da u sastavu sudija budu izbalansirano zastupljene sudije

koje dolaze iz akademske i sudske, pravosudne zajednice, konkretizovano je i obrazloženjem pozitivnog, odnosno negativnog stava o konkretnim kandidatima.

3.4.2. Mišljenje S-53/08 od 21. oktobra 2008. godine

U toku 2008. godine su se sticali uslovi za pokretanje procedure imenovanja još jednog sudije suda, jer je u drugoj polovini aprila mjeseca 2009. godine prestajala dužnost sada već trećem sudiji ovog suda zbog navršenih 70 godina života. Na žalost, i ovom prilikom je sud istakao više primjedbi, te je na prijedlog kandidata, između ostalog, istakao: „Ustavnom sudu Federacije nisu jasni principi po kojem redosljedju su navedeni predloženi kandidati. Očigledno se ne radi o abecednom ni o azbučnom redosljedju, niti je to sukladno sa ocjenama Komisije koja je vršila intervju“. Takođe: „Iz pregleda dostavljenih ocjena Komisije nije ujednačeno dato mišljenje o kandidatima u odnosu na njihovo poznavanje materije iz oblasti ustavnog prava i ustavnog sudovanja. Vodeći računa o specifičnom karakteru ustavnog sudstva, a imajući u vidu kriterije opisane u članku 24. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine⁹, Ustavni sud je mišljenja da u dostavljenim biografijama nisu uzeti odnosno analizirani svi relevantni kriteriji za predložene kandidate“.

3.4.3. Mišljenje S-53/08 (27/09) od 21. aprila 2009. godine

Konačno, sud je iskazao pozitivan stav za tri od četiri predložena kandidata, ukazavši na sadašnji sastav Ustavnog suda po etničkoj strukturi sudija sa ciljem da se u konačnom prijedlogu povede računa i o ustavnim odrednicama o sastavu suda¹⁰, ali i o popuni organa vlasti u skladu sa generalnim ustavnim principom da treba da odražava etničku (nacionalnu) strukturu prema popisu iz 1991. godine¹¹.

3.4.4. Mišljenje S-54/11 od 08. septembra 2011. godine

Po još aktuelnoj proceduri popune suda, VSTV je dostavio sudu prijedlog ukupno 16 kandidata za tri pozicije, rangiranih i ocijenjenih u tri grupe. Za sada, posljednje Mišljenje suda je da: „1. Sud je razmatrao 16 predloženih kandidata prema prijedlogu Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća svrstanih u grupe: I, II i III. 2. Sud nije razmatrao Listu ostalih kandidata koji su aplicirali, a nisu u prijedlogu Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća“. Iz ovog proizilazi nedvojben stav

⁹ Čl. 24 st. 2 Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću propisuje da vijeće uzima u obzir godine radnog iskustva koje kandidat ima u radu kao sudija, tužilac, advokat ili drugo relevantno iskustvo nakon položenog pravosudnog ispita, akademsko iskustvo i dostignuća i ostale informacije koje smatra relevantnim za podobnost kandidata da radi kao sudija ustavnog suda. Stavom 3 je propisano da može predložiti profesore i docente pravnih fakulteta u BiH iz predmeta Ustavno pravo, Međunarodno pravo, Krivično ili Krivično procesno pravo, Građansko ili Građansko procesno pravo, Upravno pravo, Privredno pravo ili Porodično pravo bez položenog pravosudnog ispita pod uslovom da imaju najmanje 10 godina iskustva u radu kao profesori ili docenti.

¹⁰ Čl. IV C 3 9 Ustava Federacije propisuje da se sud sastoji od devet sudija, od kojih su najmanje po dva iz reda sva tri konstitutivna naroda i jedan iz reda Ostalih.

¹¹ Amandmanom LII na Ustav Federacije je u okviru prelaznih i završnih odredbi dodat čl. 11a koji propisuje proporcionalnu zastupljenost konstitutivnih naroda i grupe Ostalih, bazirano na posljednjem popisu stanovništva iz 1991. godine, u svim javnim organima vlasti, uključujući i sudove.

suda da se Mišljenje daje u odnosu na „prečišćenu“, listu kandidata koji su konkurisali. Time se uvažava zakonska pozicija i nadležnost VSTV u ovoj početnoj fazi .

Nadalje je istaknuto : „U pogledu predloženih kandidata Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine smatra da kandidati koji su ocijenjeni prema vašim navodima s rezervom, ne bi trebali da budu na konačnoj listi kandidata koji će se predlagati nadležnim organima za izbor sudaca Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine“. Dakle, sud je načelno dao pozitivan stav za izbor predloženih kandidata, za koje Komisija VSTV nije u pismenom obrazloženju istakla rezervu, bez obzira kojoj „grupi“ pripadali po ocjeni Komisije VSTV.

Iz citiranih Mišljenja, vidljivo je da se ovaj sud ozbiljno bavio pitanjem blagovremene i poželjne popune suda. Činjenica da je zakonodavac uključio ustavne sudove u proces izbora, bez obzira na koji način, implicira da, iako formalno neobavezujućeg karaktera, Mišljenje suda suštinski obavezuje organe zadužene za izbor i imenovanje. Tako možemo konstatovati da Mišljenje suda treba da sadrži, u slučaju ozbiljno uočenih primjedbi na proceduru i prijedlog VSTV, opšte stavove. U ovom slučaju su se odnosili na stav o izbalansiranosti sudija koji bi dolazili iz akademske i sudske, odnosno pravosudne zajednice i ustavnu izbalansiranost sudija po etničkoj pripadnosti. Nadalje, Mišljenje bi moralo da se utvrdi, bilo načelno pozitivno, bilo u drugačijoj formi, na svakog od kandidata sa liste VSTV, jer je propisano kao faza poslije koje VSTV sačinjava konačnu listu prijedloga i upućuje je organima zaduženim za imenovanje sudija. Da bi VSTV konačno mogao odrediti koje kandidate će izabrati za dalji postupak imenovanja koji je van njegove nadležnosti, mislim da stav o kandidatima mora biti obrazložen, jer samo takav podoban i od pomoći VSTV kod sačinjavanja konačnog prijedloga.

4. Zaključak

Mogla bih, čini se, konstatovati da uloga ustavnih sudova u postupku imenovanja sudija nije jasno definisana. Takođe, čini se da često nije prihvaćena kao dobrodošla pomoć organima zaduženim za izbor i imenovanje. Nerazvijena praksa, jer se izbori ustavnih sudija ipak događaju rijetko, generalno ipak ne pruža mogućnost izvođenja definitivnih zaključaka, ali su očiti nedostaci postojeće, naročito u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Stoga smatram da bi trebalo porazmisliti o prednostima definisanja aktivnije uloge samih ustavnih sudova u ovom procesu i njihovom aktivnom uključivanju već u početnoj fazi selekcionisanja prijavljenih kandidata. Vjerujem da bi to mogao biti jedan kvalitativni pomak unaprijed. Takođe, definisanje dopuštenih rokova za svaku pojedinu fazu procesa izbora i imenovanja bi moglo skratiti vrijeme odlučivanja po konkursnoj proceduri za izbor sudije, te preduprijediti i onemogućiti situaciju koja se u ekstremnoj formi dešava u slučaju Ustavnog suda Federacije.

Svakako da i sami ustavni sudovi, uz uvažavanje nadležnosti organa ovlaštenih za imenovanje, mogu kako opštim smjernicama, tako i konkretizovanjem mišljenja o predloženim kandidatima poboljšati proces izbora i konačnog imenovanja kandidata koji po svojim referencama zaista mogu dati najveći doprinos radu tog ustavnosudskog tijela. Mišljenje koje po prirodi stvari pretpostavlja iskazivanje nedvosmisleno pozitivnog ili negativnog stava o kandidatima, uz argumentovano obrazloženje, svakako bi unaprijedilo i razvilo dobru praksu u procedurama izbora.

Konačno, zar je previše očekivati da Mišljenje ustavnog suda ima veći uticaj od formalnog „primanja k znanju“? Vjerujem da sami sudovi mogu aktivnije uticati da odgovor na ovo pitanje bude u korist imenovanja najboljih kandidata.